

„Zagadnienie dynamizmu osoby ludzkiej w filozofii Roberta Spaemanna”

Zasadniczym celem pracy było przedstawienie koherentnej koncepcji dynamizmu osoby ludzkiej w myśli Roberta Spaemanna wzbogaconej o wskazanie kierunków jej dalszego rozwoju. Praca została podzielona na cztery rozdziały. W pierwszych trzech autor koncentruje się na rekonstrukcji pojęcia osoby u Spaemanna. Rekonstrukcja ta dokonywana jest na trzech zasadniczych dla dynamizmu płaszczyznach: fenomenologicznej, ontologicznej i etycznej. Wybór elementów prezentowanych na każdej z tych płaszczyzn opiera się na zawartości filozoficznego dorobku Roberta Spaemanna. Czwarty rozdział stanowi najistotniejszą część pracy, w której następuje właściwe sformułowanie tematu dynamizmu w kontekście wcześniej zaprezentowanej koncepcji osoby. Treści zawarte w poszczególnych rozdziałach rozkładają się następująco.

Pierwszy rozdział jest próbą przedstawienia fenomenologicznego ujęcia osoby, dla którego kluczowym zagadnieniem jest zdolność budowania międzyosobowych relacji. Osoba według Spaemanna jest istotą, która nie tylko ujawnia się w relacjach, ale która wręcz nie istnieje bez relacji, ponieważ jej bycie zawsze uzależnione jest od zajęcia swego wyjątkowego miejsca we wspólnocie osób. W przestrzeni tych relacji powstają także inne sposoby wyrażania się osoby, do których należy język, zdolność przebaczenia, obietnica, doświadczenie transcendencji w religii, oraz zdolność do kształtowania rzeczywistości przez szeroko pojętą sztukę.

W drugim rozdziale zawarty jest szkic ontycznej struktury osoby według Spaemanna. Poza tradycyjnym dualistycznym spojrzeniem, odnoszącym się do ciała i duszy, na wyróżnienie w ramach koncepcji niemieckiego myśliciela zasługuje inspirowany arystotelizmem temat życia. Stąd również śmierć jako zakończenie życia biologicznego odsłania ontyczne podstawy ludzkiego bytu. Ponieważ wizja osoby u Roberta Spaemanna mocno zakorzeniona jest w myśli chrześcijańskiej, to również zagadnienie godności nie może być w tym ujęciu pominięte. Wreszcie dla dynamiki osoby kluczowe znaczenie ma fakt, że jest ona strukturą podmiotową.

Trzeci rozdział poświęcony jest wymiarowi moralnemu ludzkiej osoby. Etyka jako nauka filozoficzna jest przestrzenią ścierania się różnych koncepcji w ramach moralności. Rozstrzygnięcie tych dylematów zależy od zrozumienia tego, kim jest osoba. Spaemann w swoich publikacjach, oprócz ogólnego określenia ram etyki filozoficznej, angażuje się w rozwiązywanie problemów dotyczących ludzkiego życia – zarówno jego początków, jak i kwestii związanych z jego zakończeniem. Podejmuje również, istotne z punktu widzenia toczącej się współcześnie dyskusji, tematy dotyczące ochrony przyrody i właściwego dla osób podejścia do niej. Wreszcie najbardziej różnorodna tematycznie przestrzeń działania moralnego obejmuje problemy ze sfery życia społecznego i politycznego.

Zwieńczeniem zawartych w pracy rozważań jest treść rozdziału czwartego. Pierwsza jego część jest próbą zdefiniowania źródeł i istoty zagadnienia dynamizmu w myśli Spaemanna. Mimo odwołań do dorobku filozofów nowożytności i współczesności okazuje się mieć on nade wszystko arystotelesowski charakter. Dla pełnego obrazu tej dynamicznej rzeczywistości osoby następuje w dalszej części pracy analiza problemu w wyżej przyjętym kluczu trzech wymiarów: fenomenologicznym, ontologicznym i etycznym. Jest to więc próba podsumowania wcześniejszych trzech rozdziałów, ale właśnie w perspektywie osobowego dynamizmu. Celem jest jednak nie tylko rekonstrukcja poglądów niemieckiego filozofa, ale także wskazanie możliwości rozwoju jego myśli. Pomocą w tej przestrzeni są inspiracje zawarte w dorobku innych myślicieli, np. S. Kierkegarda, M. Heideggera, E. Levinasa, Ch. Taylora, czy J. Tischnera. Ostatecznie jednak to, co kluczowe dla osoby i jej dynamizmu zawiera się w temacie miłości. Dlatego końcowym elementem pracy jest zwrócenie uwagi na tę rzeczywistość i możliwości jakie dla ewentualnych dalszych badań zawarte są w tej właśnie przestrzeni.

